

Eco-fundi's

Auteur(s):

Lecq, S.G., van der

Verschenen in:

ESB, 86e jaargang, nr. 4329, pagina 773, 12 oktober 2001

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Fundamentalisme kent per definitie geen compromis. Wie niet voor is, is tegen en dient vroeg of laat te verdwijnen. Sommige fundamentalisten laten het bij deze opvatting en wachten de toekomst hoopvol af. Anderen menen de loop der dingen te moeten bespoedigen door een aanval op 'het systeem'. Opvallend is, dat zelfvernietiging hierbij niet als probleem wordt ervaren¹. De martelaarsstatus biedt een tegenwicht aan de materiële eindigheid.

Over religieuze en culturele fundamentalisten is de afgelopen weken veel geschreven. Ook de economie kent fundi's, die voor ecologie zijn en tegen de gangbare economie, waardoor de afkorting eco-fundi's de lading wel zo ongeveer dekt. Wie denkt aan kraakpanden, collectieven en volkkekens zit goed, maar er is meer. Zo zijn er uitkeringsontvangers die zichzelf uitkeringstrekkers noemen en een hekel hebben aan geld². Zij hebben weliswaar geld nodig om van te leven, maar willen geen werk doen dat zij niet nuttig vinden. Werk dat bijdraagt aan agressie jegens mensen of dieren is taboe en het milieu mag er niet onder lijden. Dan valt zelfs werken voor Greenpeace af, omdat deze organisatie zich weliswaar tegen het verdwijnen van soorten richt, maar niet tegen moord op individuele dieren³. Eco-fundi's werken graag als vrijwilliger, zetten zich in voor armen in binnen- of buitenland, of helpen mensen bewust te leven. Dat te weinig mensen er geld voor over hebben om dit werk economisch rendabel te maken, achten zij niet hun probleem. Niet al het betaalde werk is immers nuttig werk en niet al het nuttige werk is betaald. Pas wanneer geld en werk ontkoppeld zijn, kan in vrijheid worden gekozen welk werk men wil doen. Dat klinkt utopisch en we zijn nog niet in Utopia.

Tot het zover is, moet er geld zijn om van te leven. Een uitkering lijkt de leden van het platform voor vrije arbeidskeuze een eerste stap naar een basisinkomen dat werkelijk vrijheid biedt om werk te doen dat men zelf het meest zinnig vindt. Zolang het basisinkomen er echter nog niet is, kort de sociale dienst de uitkering met honderd procent omdat niet is voldaan aan de sollicitatieplicht. Binnen 'de beweging' heeft men echter uit solidariteit een fonds voor de voorvechters in het leven geroepen. Die oplossing kan werken, zolang er maar weinig mensen van hoeven te leven. Er zullen donoren nodig blijven die wel in de geldgebruikende samenleving participeren om het fonds te voeden. Hoe meer eco-fundi's, hoe groter het financiële probleem, zodat de beweging moet uitkijken niet aan het eigen succes ten onder te gaan.

Fundamenteler is het punt dat het in de huidige maatschappij tamelijk lastig is om zonder geld te leven. Een lapje grond om groenten op te verbouwen en een hutje op neer te zetten, is noodzakelijk voor de weigeraar die niet dakloos en illegaal bedelend wil eindigen. Zo'n lapje grond voor iedereen die buiten de geldgebruikende maatschappij wil leven lijkt redelijk, maar hoe doen we dat? Zetten we de eco-fundi's bij elkaar in een soort Ruijgord, waar ze via ruilkringen de efficiëntiewinst van specialisatie kunnen realiseren, of zijn we dan bang voor gettovorming? Wil de gemeenschap basisvoorzieningen zoals riolering aanbieden, net als bij woonwagenkampen, of wordt dit uitgesloten omdat eco-fundi's, in tegenstelling tot woonwagenbewoners, geen belasting zullen betalen? Wat te doen bij ziektes? Nu al medische hulp aan illegalen wordt gegeven, zal hulp aan de eco-fundi's er ook van komen. Omdat die toch betaald moet worden, is er weer contact met de geldmaatschappij. Of wordt de zorg gratis aangeboden omdat de geldgebruikers het niet kunnen aanzien en daarom inzamelingsacties gaan starten? In feite worden de werkweigeraars dan gesponsord. Daar is weinig mis mee, want sponsoring is vrijwillig. Vroeger hadden kunstenaars ook een mecenas. Daar is geeneens solidariteit bij nodig, mits er interdependente nutsfuncties zijn.

Naast het recht op een lapje grond ter grootte van pakweg een zestienmiljoenste van Nederland, zijn er nog twee alternatieven denkbaar. De eerste is al door een ambtenaar aan een activist gesuggereerd. De uitkeringstrekker zou werk kunnen aanvaarden en zich dan vervolgens dermate kunnen opwinden over de nutteloosheid of het vernietigende karakter ervan, dat hij overspannen of anderszins ziek wordt en op medische gronden een uitkering krijgt. Dat doet denken aan de geslaagde poging van Jules Deelder om S5 te krijgen, waarbij een overdosis van een stevige hoestdrank in combinatie met een dubieus uiterlijk en het uitslaan van wartaal volstond. Het pleit voor eerdergenoemde uitkeringstrekker, die filosoof is, dat hij om principiële redenen deze mogelijkheid onbenut laat. De andere mogelijkheid is dat de activist toch 'nuttig' werk vindt waar anderen geld voor over hebben. Koken in de volkkeuken bijvoorbeeld. Er zijn echter niet zoveel van dat soort banen, terwijl ondertussen het solidariteitsfonds gevaar loopt.

Wat rest is toch in enige vorm de afgekeurde betaalde arbeid verrichten of geleidelijk toetreden tot het daklozenbestaan. Het is moeilijk om dit een vrije keus te noemen, maar het alternatief is gedwongen solidariteit vanuit de belastingbetaler. En die vindt dat nou net niet nuttig. Wie niet betaald werkt, zal erg weinig eten en zo leidt ook hier het fundamentalisme vroeg of laat tot zelfvernietiging

2 Zie <http://www.uitkeringstrekkers.com> en F. Weeda, Een hekel aan geld, *NRC Handelsblad*, 23 december 2000.

3 F. Geraedts en M. Sijtsma, Vrijheid van arbeidskeuze, *Solidariteit*, december 2000, blz. 15-16.

Copyright © 2001 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)